

RECENZE

Zrození evropské civilizace

OLIVA, Pavel. *Zrození evropské civilizace*. Vyd. 1. Praha, 2001, 159 s. ISBN 80-86328-18-X

Univ. prof. PhDr. Pavel Oliva, DrSc. (*1923) patří k předním odborníkům v historii starověku. Je autorem mnoha odborných studií v domácím i zahraničním tisku a řady knižních publikací o dějinách antického Řecka.

Knihy *Zrození evropské civilizace* tvoří společně s knihami *Kolébka demokracie* (Praha 2000) a *Svět helénismu* (Praha 2003) trilogii o dějinách a kultuře antického Řecka. Autor v celkem sedmi podtitulech nastiňuje jednotlivá období převážně z řecké historie a zaměřuje se na jejich globální dopad především z hlediska literatury a kultury. Zajímavě autor pojímá antickou mytologii, ve které vysvětluje jednotlivé zlomové události a dodává těmto příběhům atraktivitu a pestrost. Legendární je již mýtus o únosu Európy Diem v podobě z Foinikie na Krétu, který je možno považovat za symbol sepětí Řecka s Předním východem. Tímto však vzniká rozpor, protože autor v knize popisuje fakta, která jsou doložená nejrůznějšími nálezy, důkazy a letopočty. Na druhé straně velmi často odkazuje na, již výše zmíněnou, antickou mytologii, která je založená pouze na pověstech a pohádkách, které vznikaly po tisíciletí z generace na generaci.

Neméně zajímavé a velmi bohatě popsání jsou starořecká naleziště, která jsou úsice spjatá s keramickými nálezy v nejstarším období neolitu a doby bronzové. Oliva v této oblasti do podrobnosti přisuzuje a rozeznává tehdejší kultury (kultura kykladská, krétská, mínojská, helladská). V knize se také nacházejí obrázkové dokumentace, díky kterým si čtenář prohlédne naleziště (Knóssos, Lerna, Çatal Hüyük).

Výše uvedená kultura minójská, jak už v lidské historii, tak i v této knize zaujímá podstatnou část. Profesor Oliva precizně zkombinoval prvky literatury a kultury k popsání velkého mezníku naší historie. Ovšem opomněl, že zcela úplně, německého archeologa *Heinricha Schliemanna* (*1822), který objevil legendární Tróju a později i Mykény. Uvedeny jsou zde pouze jeho nálezy v pokladě v Mykénách.

Temný věk neboli Dórské stěhování, je autorem vysvětlen především změna způsobu života, zánik kultur a především migrace směrem k ostrovům k Egejskému moři. Ovšem nejvíce dochovalé paláce zůstaly obce v Malé Asii, kterým autor přisuzuje zachování obrovského počtu mínojské a mykenské keramiky. Tyto obce se v 8. století sdružily ve dvanáctičlenný spolek (*koinon*). Z internetových zdrojů, kde vypátrat směr osídlování a migrace obyvatel v mediteránním prostoru, tuto informaci bohužel v knize postrádám.

Professor Oliva se může, díky dostatečnému zpracování pramenů, zvolenému tématu věnovat do hloubky. Nejrozsáhleji se věnoval kolonizaci, kde popisuje, že základním ekonomickým i sociálním faktorem existence „městského státu“, je zemědělství. Vysvětluje tu také, že pro získání půdy či „*osady*“ bylo hlavním faktorem společenské postavení. (Tento způsob rozdělování - získávání pozemků datujeme jistě do nedávných dob, kdy lidé z „dobré“ rodiny, měli dožadovat právo k lepším podmínkám života.) Do čela takové nově vzniklé obce většinou vstoupil muž z vážené aristokratické rodiny *archégetés* (= vrchní vůdce).

Univ. prof. PhDr. Pavel Oliva, DrSc. (*1923) si v roce 1948 změnil příjmení. Z rodného Ohrenstein na Oliva.

Odkaz: <http://myjsmetonevzdali.cz/pametnici/pavel-oliva>

SOCIÁLNÍ PŘEMĚNY

Pesimistický pohled na svět očima básníka Hesioda vypráví mýtus o Pandóře, jejímž prostřednictvím poslal Zeus na lidi trampoty a nemoci. Touto bájí zachycuje autor střídání dob rozkvětu (bronzová, zlatá) s dobou tzv. *Pátého věku*. Obraz budoucnosti je v básnickových představách temný, avšak věří v poctivost lidskou. Jeho báseň je oslavou pilné a cílevědomé práce člověka spjatého s půdou , tak i vášnivou obranou práva (*diké*) proti zpupnosti mocných. Tímto autor volně navazuje na téma tyranie, která se v tomto období značně projevovala.

SPARTA A DÓRSKÁ KRÉTA

Autor další kapitolu opět zahajuje bájí, tentokrát o Trojské Heleně a Meneláosovi, kteří ovšem do této doby nezapadají, ovšem hrají důležitou roli jako mýtické postavy a kultovní místa. Sparta byla, a stále je, legendou, především díky tvrdým výcvikům a udatným bojovníkům, které toto město vchovalo. Společenské a etické kodexy kultury zachycují nejlépe výklady autorů klasického období. Celá další kapitola je věnována tažením spartských bojovníků i legendární bitvou u Thermopyl, kde Sparta utrhla obrovskou porážku a kde padl král Leónidas (489 - 480).

Čtenář, který se plně nezajímá o řeckou historii a její podvětvě, bude v knize jednodušší výrazy a v některých částech se bude ztrácet ovšem pro studenty, či jen zapálené zájemce je tato kniha vřelým vstupem do světa středomořské civilizace a prozkoumáním nových poznatků. Této části čtenářů knihu vřele doporučuji.

C.M. BOWRA, Homer and his Forerunners, Edinburgh 1955

W. BURKERT, The Orientalizing Revolution. Near Eastern Influence on Greek Culture in the Early Age, Cambridge, Mass - London 1992

C.W. BLEGEN, Troy and the Trojans, London 1963

H. BERVE, Die Tyrannis bei den Griechen I-II, München 1967

A. BARTONĚK, Zlaté Mykény, Praha 1983

J.L.FITTON, The Discovery of the Greek Bronze Age, London 1995

